

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre. . . . 6 kor.
Egyes szám 20 fillér.

Megjelenik minden hó
1-ső és 15-ik napján.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városháza, főújszint 8. szám.
Ide kerülnek a kéziratokat.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája: ide küldendők az elő-
fizetési díjak és hirdetések.

== KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY. ==

Főszerkesztő: Dr. K. TÓTH MIHÁLY tanácsnok. ♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS főlevéltáros, tb. tanácsnok.

Hatósági hentesüzlet.

Elismerés és dicséret illeti meg *Rostás* István rendőrfőkapitányt, aki lankadatlan buzgalommal fáradozik az általános drágaság enyhítésén. A hatósági mézsárszék felállításával nemcsak azt érték el, hogy olcsóbb húst kapunk, hanem azt is, hogy a legjobb marhából vágott hushoz jutunk jól megmérve, azt lehet mondani, csontok nélkül. A kereslet most arra indította a főkapitányt, hogy most meg hatósági hentesüzletet állíttatott fel és erről a következőkben értesíti városunk husfogyasztó közönségét.

Ez uton értesitem a város lakosságát, hogy miután a hentes mesterekkel a husáruk leszállítása érdekében megkísérelt tárgyalások eredményre nem vezettek, a városi Tanács egy vállalkozó ajánlatát elfogadván, megengedte, hogy „a hatóságilag megállapított árak mellett árusító hentesüzlet” cím alatt a városban egy vagy több üzletet nyithasson és ezen üzletekben a hentesáru cikkeket hatóságilag megállapított árak mellett árusíthassa.

A szerződés megkötésével és az árak időnkénti megállapításával a városi Tanács engem bizván meg, ez uton tudatom a város lakosságával, hogy az ajánlattevő vállalkozóval a szerződést megkötöttem és ezen szerződés alapján a mai naptól, folyó hó 27-étől kezdődőleg a Szent-Anna-utca alatti üzlethelyiségben az árusítást az alábbi, hatóságilag megállapított árak mellett fog eszközölni:

1 kgr. fehér szalonna . . .	1 kor. 28 f.
1 kgr. zsirnak való fehér szalonna	1 kor. 28 f.
1 kgr. háj	1 kor. 30 f.
1 kgr. csont nélküli I. rendű sertés hus, ideértve a töviskest, combost és nyers sonkát.	1 kor. 52 f.
1 kgr. oldalas	1 kor. 24 f.
1 kgr. bélkövér	1 kor. 04 f.
1 kgr. bűtyökhus	— kor. 88 f.
1 kgr. köröm és fej	— kor. 68 f.

Ez idő szerint csakis a fentebbi árak fognak árusíttatni, a jövő hét folyamán azonban már mindenféle füstölt hus, kolbásznemű is árusíttatnak, melyeknek árai szintén hatóságilag fognak megállapíttatni, melyről a város lakosságát a hírlapok utján, annak idején értesitem.

Egyelőre csak egy ilyen hatósági hentesüzlet állíttatott fel, még pedig a Szent-Anna-utca 1. szám alatt, a szükséghez képest azonban több főüzletet is fog felállíttatni.

Debreczen, 1914 január 25.

Rostás István,
rendőrfőkapitány.

Gyáriparosok gyűlése.

Dr. Gratz Gusztáv orsz. képviselő, a Gyáriparos Szövetség igazgatója, dr. Koffler Károly központi titkár, a helyi szaktestület kiküldöttjei jelenlétében vasárnap tartotta Szentó Győző elnökele alatt a Gyosz. debreceni fiókja közgyűlését, melynek keretében volt beillesztve a kivitelről tartott ankét. A Kereskedő-Társulat disztermében ott voltak: Szent-Királyi Tivadar, dr. Tudós János orsz. képviselő, Márk Endre udvari tanácsos, dr. Könyves Tóth Mihály és Kondor Kálmán, Szávay Gyula, dr. Radó Rezső, Falk Lajos, Debreczeni Lajos, dr. Julow Viktor a kereskedelmi és iparkamara részéről; Dávidházy Kálmán és Scheibner Gyula az ipartestület; Kontsek Géza és dr. Balkányi Béla az Omke, Bárdos Géza a Kereskedő-Társulat részéről; dr. Szentó Sámuel, Greiner Mihály keresk. igazgató; dr. Kuthi Sándor, a Gyosz. titkára, a fiók tagjai csaknem teljes számban, Csiha Elek, Majerszky Barnabás és még számosan.

Szentó Győző elnök üdvözölte a vendégeket, a megjelenteket és formás beszéddel nyitotta meg az ülést. Dr. Könyves Tóth Mihály tanácsnok Debreczen sz. kir. város nevében üdvözölte a budapesti kiküldötteket. Dr. Gratz Gusztáv tartott ezután jó óráig érdekesítő és tanulságos szabad előadást az ország legközelebbi közgazdasági programjáról, melynek különös jelentőségét adott az előadó személyiségének nagy sulya és közgazdasági tekintélye. Hangsúlyozta, hogy gazdasági érdekeinket nem szabad pártok labdájává tenni és a rend teremtése nem elég az ország jóléte emeléséhez. A jövő feladatai közt legfontosabb az iparfejlesztési törvény reviziója. Németszországban 78 K, Ausztriában 170 K, nálunk 298 K államadósság

esik egy-egy fejre, gazdasági passzivitásunkat csak energikus iparfejlesztéssel javíthatjuk. 1899 óta 40 milliót költött az állam iparfejlesztésre, ma is évi 4—5 milliót, ám ez kevés, mert csak fogyasztási adóiban megterül 3—4 millió korona ebből a támogatásból. Az országos érdek mellett az ipar állami támogatásánál figyelembe kell venni egyes vidékek speciális érdekeit, mert az ipar decentralizációja kívánatos. Másik tennivaló a munkásbiztosítás reformja. A pénz-tár letér eredeti hivatásáról. 1908-ban tőpénzre és győgyellátásra, tulajdonképpeni feladataira, bevételei 55 százalékát fordította, 1913-ban már csak 45 százalékát, ezzel szemben orvosra és adminisztrációra 1908-ban 28 százalékot, 1913-ban 39 százalékot költött. Az aktívák 61 százaléka künnlevőség! Ezekben az anomáliák segíteni kell a munkás-önkormányzat sérelme nélkül. A baleseti járulékok és a tőkefedezet rendszerén is változtatni kell. Egyszerűsíteni kell az adminisztrációt. Végül foglalkozott a kiskereskedés kérdéssel és rámutatott Delbrück német államtitkár nyilatkozatára, melyből azt következteti, hogy a kereskedelem nem szabad túlságos reményeket fűzünk, mert a jelenlegi állapotokon csak kis mértékben történik változás. Összetartásra hívta fel a fiók tagjait s utalt arra, hogy az összes fiókok közt a debreczeni a mintakép. A szellemes apercúkkal élenkitett tartalmasságú előadást a nagy közönség élénk tetszéssel fogadta.

Balkáni kivitelünk lehetőségeiről dr. Koffler Károly tartott értékes előadást, melynek érdekes adata, hogy 1962 millió értékű kivitelünk 988 millió esett mezőgazdasági és 974 millió korona az ipari gyártmányokra! Balkáni kivitelünk azonban a 100 millió koronát is alig érte el. A balkáni terület-változások nagy befolyással lesznek a magyar exportra, a magyar cukor 4 százalékos értékvmótot fizetett Törökországban, a Szerbiához csatolt területeken 28 korona a vám! A szesz és cigarettapapír Szerbiában monopoliom, azt tehát új Szerbiába nem lehet leszállítani. Mindazáltal nem indokolt a túlságos pesszimizmus. Az ipari fejlődés csak lassan indulhat meg az új országészekben, textilárak és fényüzési cikkekben még sokáig igen nagy lesz a szükséglet. A Szalonikán át lebonyolított forgalom most Belgrád felé fog terelődni. Friss vállalkozási kedv, kitartó munkásság és optimizmus kell a balkán piacok meghódítására.

A tappsal fogadott előadást tartalmas vita követte, melyben a szaktetűletek képviselői s az egyes szakmák fejtették ki export kívánásaikat. Szávay Gyula vezette be a vitát magas nivóú összefoglalással és dicsérete azt a nagy munkát, melyet a gyáriparos-szövetség teljesít. Dr. Radó Rezső a tarifák javításában, közvetlen díjtételek létesítésében látja az export-törökviszekt legbiztosabb támaszát. Utal arra, hogy a legjobb vízi utunkra, a Dunára rávetik magukat versenytársaink és azon át konkurrálnak velünk a balkán kivitelben. *Balkányi* Béla a kikészítési eljárások általánosítását kívánja, mert ezzel a vámpolitikai reformmal a vidéki városok helyzetét is nagyban lehet segíteni. A malomiparról más iparágakra lehetne kiterjeszteni s ezzel a kereskedelem érdekeit is szolgálja. *Bárdos* Géza a háziipar érdekében díjazási enyhítéseket kíván, mert a magyar háziipar termékei a külföldön már ismertek és keresettek. *Dr. Szabó Mihály* alapos és részletes tanulmányából adott elő egy kisebb részletet, mely a husipar export lehetőségét tárgyalta. Egyedül Debreczenben 5 millió koronára értékelte a huskivitel. Rámutatott arra, hogy míg a szerb szállami akadálytalanul jöhet be, Német-

országba nem lehet magyar hustermekeket kivinni, sem Oroszországba. A magyar hentermekek hamisítása ellen szólal fel. Vámpolitikai intézkedéseket sürget, hogy a Balkánra eredményesen exportálhassanak. *Szántó* László a hajó-raklevelek nemzetközi egységesítéséről tartott igen figyelemreméltó és szak-szerű előadást. *Dresner* Armin az előrehaladott időre tekintettel, nem kívánt a tárgyhoz szólani, mire *Szántó* Győző összefoglalta a vita anyagát s a gyűlést berekesztette. Gyűlés után a Royal szísteremben 80 terítékes ebéd volt a vendégek tiszteletére, hol *Borgida* kitűnő menüje és *Török* pompás vörös pezsgője mellett élvezték a dőkeiókat. *Gratz* Gusztáv, *Szántó* Győző, *Márk* Endre, dr. *Kuthi*, de különösen *Szavay Gyula* aranyos humorban gazdag tőszta tartották késő délután jó hangulatban a társaságot.

Veteménykertészet a városi telkeken.

Tekintettel arra, hogy a városok fejlődését igen sokszor akadályozzák a telekspekulánsok, akik a városok rendelkezésén irányában összevásárolják a telkeket és csupán képtelenül nagy árakon adnak tul azokon, a külföldi városok példája nyomán újabbban nálunk is észrevehető az, hogy az előrelátó városi vezetők idejekorán iparkodnak a perifériák telek-tömbjeit megvásárolni, még mielőtt a telekspekuláció elérhetetlen magasságra verte volna fel azok árát. Az ilyen telkeken, telektömbökben azonban sokszor évekig, sőt évtizedekig is kénytelenek hevertetni pénzüket a városok anélkül, hogy a telkekbe fektetett összegek csak valamit is jövedelmezének.

Ezzel a kérdéssel foglalkozván *A Vármege* című közigazgatási lap, német példára hivatkozva kifejti, hogy semmi nehézsége sem volna a telkek jövedelmezővé tételének. Egyszerűen gyümölcsöt vagy konyhakertészetet kellene ugyanis létesíteni az üres városi telkeken, amelyek így tisztes hasznót hoznának a városnak. A gyümölcsösöknél, amelynek létesítése, ápolása költségesebb is, eltekintve attól, hogy hasznót rendszerint csak hét-nyolc év után hoz, sokkal alkalmasabbnak és jövedelmezőbbnek látszik a konyhakertészet létesítése, amely kevesebb költséggel, kevesebb munkával nyomban jövedelmez. Az ilyen gyümölcsös vagy veteményes kertgazdaságok létesítése, eltekintve a jövedelemtől, azért is ajánlatos, mert a munkanélküliség enyhítésére is szolgál, ami komolyan számbaveendő szempont. A gyümölcs- vagy konyhakertvény-termekek nem kell a városnak piacra sem küldeni, hiszen azokra nézve állandó fogyasztót bír a népkonyhában, a szegényházban, főként a városi kórházban, amelyek elég nagy tételeket fizetnek mindentűt a kerti termények szállítóinak.

Szinte felesleges is talán ezt az érdekes ötletet városaink és nagybók községeink figyelmébe ajánlani, mert bizony számtalan városunk, községünk van, amelynek egész sereg telke hever parlagon, egy fillér haszon nélkül.

A vízvezetéki zárlat feloldása.

Kovács József polgármester immár elrendelte a vízvezetéki csapok zárvatartásának a feloldását és így haladéktalanul hozzáfogtak a munkálatok végrehajtásához.

A polgármester ebből az alkalomból az

alábbi hirdetőmentyint intézte a háztulajdonosokhoz és általában a közönséghez :

Hirdetőmenty.

A városi vízmű állapota iránt fokozott mértékben érdeklődő városi közönséget értesítem, hogy a tisztí főorvos aggodalma, mely szerint a vízmű vize fertőzve volna, az ő közbejöttével eszközölt helyi vegyi-vizsgálat által, ugy az állami bakteriologiai vizsgálat által s ennek véleménye alapján az országos egészségügyi mérnöki hivatal érvei által el lett osztalva s miután időközben teljesítették azok az intézkedések is, melyek a minden illetékes tényező által kitűnő jónak nyilvánított vízvezeteki ártézi viznek a talajvizvel vegyülését megakadályozzák s ugy a kutaknak, mint vizgyűjtő medence s a viztorony viztartálya s a vezeték hálózatcsövei is kitisztítottak, kimosva, kiöblíve lettek, azt a részleges zárlatot, melyet 3647—1913. eln. számú határozatommal a vízvezetéknek ivóvíz szolgáltatására vonatkozólag elrendeltem s varanatosítottam, ezennel megszüntetem s értesítve a közönséget, hogy a vízvezeteki csapokat záró lekötéseket hatóságilag rövid napok alatt fokozatosan szedjük le, felhivom egyszersmind a közönséget arra,

a) hogy a megnyitott csapokon két napon át engedje folyni a vizet s csak midőn így kimosva lett a lezárt cső és csap, leend a viz használható, de az ivásra még akkor sem, miután az csak ideiglenesen van használatra bocsátva ;

b) arra, hogy mindazok, kik még telkeikre, házaikba a vízvezetékét be nem vezették, eszközöljék ezt haladéktalanul, mivel az a határidő, amit halasztásképpen a törvényhatósági bizottsági közgyűlés erre megszabott — vagyis folyó évi május 1. — három hó múlva itt lesz s a városi tanács az egész közönség s a vízmű érdekében kénytelen leend a legszigorubbán alkalmazni a szabályrendelet intézkedéseit mindazokkal szemben, kik a bevezetéssel késlekednek.

Debreczen, 1914 janár 23.

Polgármester.

Városi közgyűlés.

1914 jan. 29. és 30-ikán.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósága janár hó 29-én és 30-án tartotta rendes közgyűlését Domahidy Elemér főispán elnöklésével. A bizottsági tagok szép számban jelentek meg.

A főispán kevéssel 3 óra után megnyitván a közgyűlést, szíves szavakban üdvözölte a megjelenteket, első sorban az ujonnan megválasztott bizottsági tagokat, kérve őket, hogy bizottsági tagsági minőségükben működjenek a város javára.

Ezután indítványozta, hogy a közgyűlés feliratban üdvözölje Ferencz Ferdinánd trónörökösöt ötvenedik születésnapja alkalmából.

A közgyűlés egyhangu lelkesedéssel járult az indítványhoz.

Végül elpantálta kegyeletes szavakkal a nem régen elhunyt *Aron Miksa* bizottsági tagot, indítványozván, hogy a közgyűlés halála felett fejezze ki részvétét.

A közgyűlés az indítványt elfogadta.

Ezzel a közgyűlés tárgysorozatának tárgyalása megkezdődött.

1. Polgármesteri jelentés az 1913. év december hónapról.

Az 1913. évi december hónapjáról szóló jelentésemet tisztelettel a következőkben terjesztem be :

I. Közegészségügy.

A közegészségügyi állapot 1913. évi december hónapban hasonló volt a november havihoz. Bár a halálozási szám valamivel kevesebb volt és a hasihagymáz teljesen megszűnt, de a vörheny esetek száma jelentékenyen szaporodott. Előfordult vörheny 44, kanyaró 11, szarmárhurut 4, roncóló-toroklob 18, járványos fültömírgyölyb 32, bárányhimlő 14, has-hagymáz 8, gyermekágyi-láz 2, vérhas 1, trachoma 2 esetben. Halállal végződött 5 vörheny, 1 hasihagymáz és 1 kanyaró. Egyéb betegségek közül leginkább a légzőszervek hurutos fájdalmai fordultak elő, általában enyhe lefolyással.

Piac- és élelmiszer vizsgálatokat rendszeresen eszközölték.

Népesedés.

1913. évi december hóban született a város belső és külterületén 280 gyermek, meghalt 136 egén ; házasságra lépett 77 pár.

Közkórház betegforgalma.

1913 december hónapra ájtött 285 beteg ; 1913 decemberben felvették 364-et ; kibocsátott 353 ; meghalt 27 ; ápolás alatt maradt 269 beteg.

A kerületi tisztí orvosok 250 fennjáró és 155 fekvő beteget gyógykezelték.

II. Rendészet.

A rendőség letartóztatott emberölési kísérteért 1, lopásért 8, rendőri kihágásért 227, összesen 236 egyént, a kir. ügyészségnek átadott 9 egyént; rendőrileg elintéztetett 227, összesen 236 egyént. A városon át eltoloncoltatott 44 egyén, a városon keresztül 73, kényszerutlével elment 47, összesen 164 egyén.

III. Iparügy.

36 egyén kapott iparigazolványt és ezek kiadása alkalmával 390 korona folyt be a házipénztárba ipariskolai célokra. Munkakönyv 54 darab adatott ki.

IV. Katonai ügy.

Mint átkelőt beszállásoltak 3 tábornoát, 4 törzs-, 13 főtisztet. Utóállítottak 7 idegent.

V. Adóügy.

A város lakossága befizetett decemberben :	
Állami adó és kamatban	20,161.35 K
Orsz. betegápolási adóban	9,640.45 K
Hadmentességi díjban.	2,363.14 K
Fegyveradóban	54. — K
Idegen adó és illeték	1,620.63 K
Orsz. gazd. munkás és cseléd-pénztár adóba	20.44 K
Keresk. és iparkam. illeték	346.35 K
Nyirvisszabályozási járulék	7,254.63 K
Utadóba	15,404.58 K
Ebadóba	112. — K
Egyházi adóba	22,659.43 K
Végrehajtási költség	5,150.22 K
2%-os ipariskolai adó	3,215.61 K
2%-os tüzi váltság	3,215.61 K
3½%-os alamizsnaváltság	5,627.31 K
42½%-os községi pótdadó	68,331.74 K

VI. Középitkezés és erdészet.

Középitkezés és erdészetre vonatkozólag ez alkalmommal említeni valóm nincs.

VII. Községi bíróság ügyforgalma.

Novemberről hátralék nem maradt.	
December hóban új panasz érkezett.	414
Ebből elintéztek ítélettel	89
Közbeszóló végzéssel	136
Egyezség kötötett	26
Megszűnt	163
Hátralék nem maradt.	
Vidéki megkeresés érkezett	37
Végrehajtás elrendelve	47
Végrehajtás foganatosítva	126
Árverés elrendeltetett	14

Árverés foganatosított	41
Felbbrzés feltérjesztetett	15
Utlevél kiadott	4

E hó folyamán 2 ízben is járult a szavazó urnák elé városunk közönsége; december 12-én töltetett be a péterfia-utcai választókerületben a Somogyi Pál, Török Bálint elhalálása és az Ekli József választott bizottsági tagságáról lemondása folytán megüresedett 3 tagsági hely, mely alkalmommal Király József, ifj. Kertész István és Nagy Lajos urak választottak meg.

December hó 30-án a Varga-utcai kerületben volt választás, mely a dr. Kovács József és Gróh Ferenc lemondása folytán vált szűk-ségessé. Ez alkalmommal Molnár K. Dezső és dr. Gábor Jenő urak választottak meg.

Révi Nándor dr. bizottsági tag két önálló indítványt nyújtott be, az egyikben egy népiszkola föllállítását, a másikban a debreczeni iparosok érdekeinek megvédését célozva.

385—1914. bkgy. sz.

Hátrózat.

A közgyűlés az indítványt azzal adja ki a városi tanácsnak, hogy az az ügyet tanulmányozlán, azt tárgyalás végett a folyó évi március hóban tartandó renoes közgyűlésben terjessze elő.

Az első indítvány így hangzik : „Tekintettel a népiszkolák nagymérvű hiányára, amelynek következtében az idén is 1400 tanköteles gyermek maradt ki az iskolából, indítványozza, utasítsa a közgyűlés a tanácsot, hogy a Vecsey-Bruckner-telepre tervezett négy tantermes iskola felépítésére a szükséges lépéseket haladéktalanul tegye meg. A népoktatás ügye a legfontosabb fundamentuma a város és a nemzet fejlődésének. Egyetemi város lesz Debreczen, nem szabad megengedni, hogy a kevés népiszkola miatt szegénykeznie kelljen. A multak büne, vagy az előrelátás hiánya a jelen állapot, s ami szinte lehetetlen: 1400 gyermek ki van zárva és sokat vissza kell utasítani.

Kívánatos volna lépéseket tenni az állami népoktatás létesítése érdekében és helyes volna, ha ezzel kapcsolatban a Tanács népiszkolai programot terjesztene be. De addig is gyors intézkedésre van szükség, a pénz is meg van, a református-egyházat illető építési segély utolsó részleteiben és tanerőket is kész az egyház beállítani, csupán a telket kell megjelölni.“

384—1914. bkgy. sz.

Hátrózat.

A közgyűlés az indítványt elfogadja s az indítvány szellemében leendő intézkedések céljából a városi tanácsnak kiadja.

A másik indítvány így hangzik: „A holnap megtartandó törvényhatósági bizottsági közgyűlés alkalmából napirend előtt a következő önálló indítványt teszem:

A közgyűlés, tekintettel a helyi építő- és egyéb ipar pangására, iparosaink és munkásaink nyomorúságos helyzetére, a város területen akár a város közönsége által, akár annak pénzéből eszközöndő mindenemű középítkezésekre, vagy közmunkákra vonatkozólag kimondja, hogy úgy a kincstárral, mint a vállalkozókkal az építkezések és közmunkák eszközését illető szerződésekbe mellőzhetlen feltételül kívánja bevenni azt, hogy azoknál kizárólag helyben lakó iparos és munkás alkalmazható s hogy attól a feltételtől csupán igazolt szükség esetén enged eltérést.

Indítványomat nem indokolom, mert eléggé indokolja azt a közismert inség és nyomor, valamint az arra vonatkozó észszerűség, hogy a középítkezésekre és a közmunkákra a közönség adófilléréiből kiadott munkák itt maradjanak és itt költsessenek el.

2133—1914. bkgy.

Határozat.

A törvényhatósági közgyűlés a bemutatott jelentést tudomásul veszi.

2. Kir. belügyminiszteri leirat a Debreczeni Helyivasut r.-t. téglaszállító teherkocsijainak a város utczáira kiállítási idejének megállapítása tárgyában kelt 221/11,812—1913. bkgy. számu határozatra.

3. Belügyminiszteri leirat az Augusztia szanatoriumhoz vezető utra vonatkozó közgyűlési határozat jóváhagyása és a szükséges költség fedezése tárgyában.

2247—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a városi Tanácsnak, a jog- és pénzügyi bizottságának egyező javaslatát elfogadja, ennek folytán utasítja a Tanácsot, hogy az Augusztia-szanatoriumhoz vezető kövesut költségeire 52,000 koronát az utadóalaphól vegye fel, mely költsön a nagykölesönből lesz 5% kamattal egyösszegben visszafizetendő.

Utasítja a Tanácsot, hogy a határozatot jogerőre emelkedés után, utalással a m. kir. belügyminiszter urnak 2208—1914. számra azonnal terjessze fel tudomásvétel és jóváhagyás végett és egyidejűleg a munkálat versenytárgyalás utján kiadására nézve is intézkedjék.

4. Belügyminiszteri leirat a tüdőbeteggon-dozó városi és állami segély tárgyában.

1354/1938—1914.

Határozat.

A közgyűlés a városi Tanácsnak, a jog- és pénzügyi bizottságával egyező javaslatát elfogadja és fentartva a 170—1913. sz. közgyűlési határozatát, melyszerint a tüdőbeteggon-dozó intézetet évi 10,000 koronával és egyszersmindenkorra 30,000 korona építési segéllyel támogatja, határozatilag kimondja, miszerint:

1. A tüdőbeteggon-dozó intézet feljes címe:

„A debreczeni kerületi munkáspénztárnak az állam és Debreczen sz. kir. város által segélyezett tüdőbeteggon-dozó intézete.”

2. A város által a munkáskerületi székház építésére megajánlott 30,000 korona a székházon bekebelezésének biztosítását a kerületi munkáspénztár vonatkozó kérelmének mellőzésével elrendeli, kikötvén, hogy az esetben, ha a kerületi pénztár a tüdőbeteggon-dozó intézményt beszüntetné, a városnak a 30,000 koronát visszafizetni tartozik.

3. A város és az állam által nyújtott segélyből a munkáspénztár tagjai nem részesülhetnek, de nem biztosított családtagjaik részére, kellő ellenőrzés mellett, segély adható.

4. A munkáspénztári tagok a betegápolási országos alap terhére gyógyszerrendelésben nem részesíthetők, a kiállított vényeket a város tisztí főorvosa hivatalból tartozik ellenőrizni.

5. Az évi 10,000 korona segély a város rendes költségvetésében nyer fedezetet, az egyszersmindenkorra két éven beállító egyenlő részletekben megajánlott építési segélyt a városi alaphól felveendő törlesztéses kölcsönnel fedezi, melynek amortizálása a költségvetésbe felveendő.

Ez a határozat kiegészítését képezi a 170—1913. sz. közgyűlési határozatnak és mint ilyen, új terhet nem képez. Ennélfogva hitelesítés után a m. kir. belügyminiszter urhoz jóváhagyás végett az előbb említett közgyűlési határozatra keletkezett iratok kapcsán felterjesztetni rendeltetik.

5. Belügyminiszteri leirat a Sziv-utcai óvó városi kezelésbe vétele tárgyában hozott közgyűlési határozatra.

742—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés, figyelemmel a fenti számu belügyminiszteri leiratra, melyszerint a debreczeni városi óvodák és gyermekmenházak

állami kezelésbe adásáról szó nem lehet, 1912 július hó 3-án 323/11,861—1913. sz. alatt hozott határozatát odamódosítja, hogy a sziv-utcai óvodát városi kezelésbe átveszi, annak ügy személyi, mint dologi számadásairól gondoskodik; átveszi az ott alkalmazott okleveles óvónőt eddigi, illetőleg az 1913. évi XL. t.-cikkben biztosított javadalommal, az ezenül alkalmazandó óvónő választásánál figyelemmel lesz a felekezeti elhelyezkedésre, kombinálva a többi községi óvodában alkalmazott óvónők vallására.

Amennyiben pedig a nevezett óvodának városi kezelésbe vétele ellen m. kir. belügy-miniszter urnak elvi kifogása nem volt és úgy az átvétel megtörténhetik, tekintettel arra is, hogy a debreczeni egyházmegye és a tiszántúli egyházkerület közgyűlése a debreczeni református egyház presbiteriumának az átadásra az engedélyt kiadta: utasítja a közgyűlés a tanácsot, hogy e határozat jogerőre emelkedése után a szerződést készíttesse el és egyidejűleg terjessze fel jóváhagyás végett.

E határozat hitelesítés után 15 napi szabályszerű közszemlére kiteendő és annak lejárta után m. kir. belügyminiszter urhoz jóváhagyás végett felterjesztendő.

6. Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteri leirat az egyetem ügyében. Ezzel kapcsolatban a tanács a kir. kincstár jogúgyek igazgatójával az egyetemre vonatkozólag megkötött szerződést bemutatja.

2237—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a Tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottságával egyező javaslatát elfogadja, megnyugvással veszi tudomásul, hogy a debreczeni tudományegyetemen 1914 szeptember havában a meglevő 3 szakon a promotio jogának megadásával az előadások megkezdetnek és nemcsak a város által építendő klinika, hanem a voltaképeni egyetemi épületek építése is még ez év tavaszán kezdetét veszi.

Határozatilag kimondja, miszerint az egyetemre felajánlott ötmillió korona befizetésére, m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 74,385—1913. sz. a. leiratára hozott határozatát módosítja és abban a reményben és feltétel alatt, hogy a tudományegyetemi építkezések még ezen év tavaszán megkezdődnek: az ötmilliót az 1916. év január 1-én az államkincstárba befizeti, addig is 1914 május 1-től feléves részletekben az ötmillió 4%-os kamatát megfizeti.

Feliratban kéri a közgyűlés a miniszter urat, hogy e határozat folytán az érintett függő

kérdéseket tekintse elintéztetteknek, illetőleg figyelemmel a tudományegyetem felállításáról szóló törvény rendelkezésére, a város jelenlegi anyagi helyzetére és tekintve, hogy az egyetemi építkezések még meg sem kezdték: a kamatfizetés tekintetében korábban kifejezett kívánalmától álljon el.

Az egyetem létesítésére a m. kir. kincstár jogúgyi igazgatóságával megkötött szerződést vallás- és közoktatásügyi miniszter ur döntése után fogja közgyűlésünk tárgyalni.

Az egyetemi telkek és környékének csatornázására és vízvezetékkel ellátására vonatkozó tervet, melyszerint a csatornázás 251,010, a vízvezeték 52,103, összesen 303,115 koronát igényel. Közgyűlés utasítja a Tanácsot, hogy amennyiben a tervet a m. kir. kormány szakkezeivel történt előzetes megállapodás alapján készült s. az egyetemi építető bizottság legközelebbi ülésén úgy állapított meg, miszerint a csatorna az egyetem telkén nem megy át, hanem csak ezt övezi s így remélhető, hogy a kormányhatóság azon nagyobb változtatást nem tesz: a munkálat kiadására nézve a jóváhagyás bevétele nélkül tegye meg a szükséges intézkedéseket.

A csatornázás és vízvezeték költségeit a felveendő nagy kölcsönből fogja a közgyűlés fedezni.

Ezen határozat a szervezeti szabályzat rendelkezése alapján 15 napi közszemlére kifüggesztendő, azonban tekintettel az ügy sürgős voltára, annak lejárta előtt jóváhagyás végett felterjesztetni rendeltetik.

7. Kereskedelemügyi m. kir. miniszteri leirat a debreczeni helyi-vasut r.-t. tényleges építési és berendezési tőkéinek felemelése tárgyában.

2266—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a Városi Tanácsnak, a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egyező javaslatát elfogadja. Kimondja, hogy a jegyzőkönyvben foglalt megállapodásokat a III. és VI. pont alatti kivételével változatlanul elfogadja, illetve tudomásul veszi.

Kijelenti, a jegyzőkönyv IV. pontjára vonatkozólag, hogy az igazgatósági épület bővítési költségének a tényleges építési és üzletberendezési tőke terhére nyilvántartását, illetve abba hozzászámítását csakis azon feltétel mellett fogadja el és veszi tudomásul, ha kimondatik, hogy az igazgatósági épület kitélepitése alkalmával ezen kövítési költség a tényleges építési és berendezési tőkéből le fog vonatni.

A jegyzőkönyv III. pontjára vonatkozólag kimondja, hogy a 454—1912. bkgy. számú határozatát változatlanul fentartja, mert a terület-használati szerződés 1. §. e) pontja értelmében a Helyi-vasút 1915. évi december hó 31-ig köteles az ezen pontban megállapított homokkerti-utcai vonalat kiépíteni, mivelhogy ezen szerződéses kötelezettsége alól a közgyűlés felmentést nem adott, ezen vonalona a teherforgalom a jegyzőkönyv VI. a), b), c) pontjaiban körülírt esetekben is lebonyolítható lesz.

8. Földmivvelésügyi miniszteri leirat a létesítési szándékolt zöldségtermelő-telep berendezéséhez megfelelő állami segély engedélyezése tárgyában.

24,503—1913. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés földmivvelésügyi miniszter ur leiratának tudomásul vétele mellett utasítja a városi Tanácsot, hogy a városunk területén létesítendő zöldségtermelő-telep művelési munkálataihoz szükséges szakképzett munkaerők biztosítása, illetve a zöldségkellékek összes teendőinek elsajátítására munkaképes 15—20 év közötti egyéneknek megfelelő számban toborzása és kiképzetése tekintetében úgy a leiratban, mint a megküldött szabályzatban foglaltak szerint megkívánandó intézkedéseket haladéktalanul tegye meg, általában pedig a terv, költségvetés és szervezési munkálatok előkészítéséről is gondoskodik.

Egyben a közgyűlés a földmivvelésügyi miniszter ur kívánalmának szíves készséggel eleget téve, leiratában foglalt ígéretere figyelemmel felkéri arra, miszerint a kilátásba helyezett államségélynek, amennyiben erre az 1913. és 1914. évi állami költségvetésben fedezet nem lenne, úgy az a következő 1915. évi költségvetés keretében felvételéről gondoskodni méltóztassék.

9. Csongrád vármegye közönségének megkeresése a Tiszának és mellékfolyóinak szabályozása, valamint a vízjogi törvény némely szakaszainak novelláris uton leendő módosítása érdekében az országgyűlés képviselőházához intézett feliratának támogatása iránt.

1346—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a városi Tanács és a jog- és pénzügyi bizottság javaslatának elfogadásával a feliratnak hasonló szellemű felirattal leendő támogatását elhatározta azzal, hogy a felirat-

ban a vízjogi törvényre vonatkozólag nem csak a 110. §. módosítását, hanem arra tekintettel, hogy a több évtizedes tapasztalat nagyon is világossá tette a vízjogi törvénynek hiányait és hibáit, a vízjogi törvénynek általában sürgős revizio alá vételét kéri.

10. Temes vármegye közönségének megkeresése a sertésvész és baromfivész meggáltlása iránt a kir. kormányhoz intézett feliratának támogatása iránt.

741—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a város tanácsának, a gazdasági, jog- és pénzügyi bizottságok véleményével egyező javaslatának elfogadásával Temes vármegye közönségének a sertésvész és baromfivész meggáltlása iránt a kir. kormányhoz intézett feliratának hasonló szellemű felirattal támogatását határozta el.

11. Heves vármegye és Pécs város közönségének megkeresése a műbor behozatalának meggáltlása tárgyában a kir. kormányhoz intézett feliratának támogatása iránt.

746—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a városi Tanácsnak a gazdasági, jog- és pénzügyi bizottság véleményével egyező javaslatának alapján Heves vármegye és Pécs sz. kir. város közönségének a műbor behozatalának meggáltlása tárgyában a kir. kormányhoz intézett feliratának hasonló szellemű felirattal támogatását elhatározta.

12. Arad város közönségének átírata az aggrkori munkásbiztosításnak törvényhozás útján rendezése tárgyában a kormányhoz intézett feliratának támogatása iránt.

Határozat.

A közgyűlés a városi Tanácsnak, a jog- és pénzügyi bizottság javaslatának elfogadásával kimondja, hogy Arad város feliratát hasonló szellemű felirattal támogatja.

13. Tanácsi előterjesztés az egyetem és annak környéke esaternázása és vízvezetékkel ellátása iránt.

Határozat kapcsolatban fentebb 6. pont alatt.

14. Ugyanaz a rendőrségi palota építési költségére 800,000 korona kölcsön felvétele tár-

gyában. Ezzel kapcsolatban előterjesztés a Magyar Bank 6 millió korona kölcsönére nézve.

2106/2241—1914. bkgy.

Határozat.

A törvényhatósági közgyűlés a városi Tanács javaslatát elfogadja. Ennek folytán kimondja, hogy a rendőrségi központi épület költségének fedezésére fordítandó kölcsönre bérkezett ajánlatok közül az Alföldi takarékpénztár és a Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. jelen ajánlatának mellőzésével azon pénztintézetek ajánlatát fogadja el, melynek ajánlatát a Fejér és Ritter cég terjesztett be. Minthogy azonban a Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. hatmillió koronás kölcsöne f. évi február 28-án lejár, megbizta a városi Tanácsot, hogy ezen kölcsön meghosszabbítása, vagy esetleg más kölcsön felvétele iránt haladéktalanul kezdje meg a tárgyalásokat.

A törvényhatóság az elfogadott ajánlat szerint a rendőrségi központi épület költségeinek fedezésére 650,000 kor. folyószámla kölcsönt vesz fel a következő feltételek mellett:

A folyószámla kölcsön Debreczen sz. kir. város rendőrségi központi épülete építési költségeire lesz fordítandó, s a kölcsön teljes összegében legkésőbb 1916 május hó 30-ikán készpénzben lesz visszafizetendő. Ezen időn belül a hitelező pénztézet a hitelnyújtást meg nem tagadhatja, sem törlesztést, avagy visszafizetést, a kamatfizetés elmulasztása esetét kivéve, nem követelhet.

A kölcsön után a hitelezési idő tartama alatt 6½% fizetendő. Ha azonban az Osztrák-magyar bank hivatalos váltólezárszámitolási kamatlába 5%-nál magasabb lenne, az esetben a kölcsön kamatlába az Osztrák-magyar bank mindenkori váltólezárszámitolási kamatlábánál 1½%-kal lesz magasabb. A folyószámla naptári évnegyedkor fog zárattni és lezárás előtt a kamatokkal kifizettetni. A számla összege 650,000 koronát meg nem haladhat.

3. A folyószámlahitel csakis a Fejér és Ritter cég rendelkezéire kiállítandó csekkek kifizetésére vehető igénybe.

4. A közgyűlési határozat és miniszteri jóváhagyás hiteles másolata a hitelező pénztézetnek kiadatik.

5. A hitelező pénztézet által tett ajánlat, melynek értelmében a felsorolt feltételek megállapítottak, csakis azon esetben kötelező, ha ezen határozatok a mai naptól számított 30 napon belül kormányhatóság jóváhagyást nyer.

Minthogy pedig a rendőrségi épület munkáinak mielőbbi megkezdését a közgyűlés úgy a város, mint az építető szempontjából, mint

a munkanélküliségre tekintettel a legnagyobb mértékben kívánatosnak és szükségesnek látja, a munkálatok megkezdhetése pedig ezen határozat kormányhatóság jóváhagyásától függ, kimondja, hogy a jelen határozat a felebezési határidő lejártá előtt felterjesztendő lesz a m. kir. belügyminiszter urhoz.

Ezen határozat 8 napon belül 15 napi közszemlére kifüggesztendő, s végrehajtásával a városi Tanácsot megbizta.

Ezen határozat meghozatala után a hitelező pénztézet által szabályszerűen kiállított ajánlatot tartalmazó zárt boríték felbontatván, a közgyűlés megállapítja, hogy a most elfogadott ajánlatot az Általános Forgalmi Bank r.-t. tette.

15. Ugyanaz a házipénztár által kezelt alapok és a gyámpénztár pénzkészletéből 625,000 korona kölcsön felvételére vonatkozólag.

Határozat.

A közgyűlés a Tanács javaslatát elfogadja.

16. Szakbizottságok újraalakítása, illetve kiegészítése.

Határozat.

A közgyűlés a választásokat a következőkben ejtette meg. Megválasztotta:

Az esküdtképes egyének összeírását teljesítő bizottságba: Komlóssy Imre dr.-t.

A színházi bizottságba: Szikszói Szabó László dr.-t, Tüdös János dr.-t, Uhlarik Bélát.

Az áll. elemi iskolai gondnokságba: Sinka Sándort.

Az állandó bíráló-bizottságba: Kenézy Gyula dr.-t.

Az egészségügyi bizottságba: Molnár Kálmánt és Láng Sándor dr.-t.

Az építési bizottságba: Balkányi Miklós dr.-t, Fráter Imre dr.-t és Wilhelms Emil.

A földadó bizottságba: Török Gáborné, Hutflessz Kázmért, Ungváry Józsefet.

A gazdasági bizottságba: Forrai Ernőt, Király Józsefet, Koncsek Gézá, Mike Ferencet, Sesztina Jenőt, Szatmáry Ferencet.

A gyámpénztár-vizsgáló bizottságba: Polgár Dániel dr.-t.

Az iparos-iskolai bizottságba: Erdődy Lajost és Thiszen Arturt.

A közs. iskolaszékbe: Ferenczy Gyula dr.-t. A népnevelési bizottságba: Somossy Lászlót.

A szegényügyi bizottságba: Láng Sándor dr.-t, Molnár Kálmánt, Leitner Adolf dr.-t és Than Gyulát.

A szepitési bizottságba közfelkiáltással: Baltazár Dezső dr.-t, ki azonban elfoglaltsága

miatt lemondván, helyébe Békés Lajost választották.

A jog- és pénzügyi bizottságba: Wilhelms Emil és Jászi Viktor dr.-t, miután a megválasztott Dicsőfi József nem fogadta el a megválasztását.

A közigazgatási bizottságba: Degenfeld József gróft.

17. Egy irnoki állás választás utján betöltése.

Határozat.

A közgyűlés egyhangulag Bruckner Imre napidíjas irnokot irnokká választotta.

18. Az ujonnan szervezett 5 szülésznoi állásnak választás utján betöltése.

Határozat.

A közgyűlés Ménes Mihályné, Szegedy Róza, Töviski Gáborné, Erdei Györgyné és Kóródi Jánosné szülésznokeket kerületi szülésznoökké megválasztja.

19. Tanási előterjesztés az özv. Liptai Sándorné tulajdonát képező Kétmalom-u. 9. sz. házastelek megvétele ügyében.

737—1914. bkgy.

Határozat.

Minthogy a még mindig súlyos közgazdasági viszonyok nem alkalmasak arra, hogy a város a szabályozási terv végrehajtásának nagy kiadással járó munkájához fogjon, a törvényhatóság, a városi Tanács és a jog- és pénzügyi bizottság javaslatának elfogadásával kimondja, hogy az özv. Liptai Sándorné szül. Szikszay Mária tulajdonát képező Kétmalom-u. 9. sz. házastelek megvételét mellőzi. A m. kir. kereskedelemügyi Miniszter ur 50,201—1913. sz. rendeletével engedélyezett és folyamatba tett kisajátítási eljárást mellőzi.

20. Ugyanaz az özv. Demeter Istvánné tulajdonát képező Kigyó-utca 3. sz. házastelek megvétele ügyében.

736—1914.

Határozat.

A fenti okból a bizottsági közgyűlés, a városi Tanács és a jog- és pénzügyi bizottság egyező javaslatának elfogadásával kimondja, hogy az özv. Demeter Istvánné tulajdonát képező Kigyó-utca 3. sz. házastelkét a város részére nem veszi meg.

21. Ugyanaz Piros Antonia Boeckai-tér 12. sz. telkéhez eső terület árának megállapítása tárgyában.

24,719—1913.

Határozat.

A közgyűlés kimondja, hogy Piros Antonia Boeckai-tér 12. sz. telkéhez a szabályozási vonal kitűzése folytán csatolandó 71-57 □-öl közterületet hajlandó □-ölenként 60 koronáért átadni.

22. Ugyanaz a Máv. debreczeni állomásán létesített szénserelő telep céljaira átengedő városi földterület ügyében.

2189—1914. bkgy.

Határozat.

Tekintettel arra, hogy a Máv. debreczeni állomása mellett létesített szénserelő telep bővítéséhez szükséges városi tulajdont képező földterület pontos terméteke bemérés alapján nem 782 □-öl, mint az a 422—20,567/1912. bkgy. sz. határozattal megállapított, hanem 917 □-öl, amely területkülönbség a városi mérnöki hivatal 7118—1913. mh. sz. jelentése szerint abból származik, hogy a Máv. debreczeni üzletvezetősége 45,549—1911: I. sz. megkeresésében a hozzászólót vázlatrajz szerinti 782 □-ölet kérte jelzett célra; a szénserelő-telep még akkor nem lévén teljesen kiépítve, sem pedig a helyszínén kitűzve, a 422—20,567/1912. bkgy. határozat mellékletétől szolgált városi mérnöki hivatal által szerkesztett helyszínrajzon az átengedendő földterület 782 □-ölnök tüntetett fel, míg a kiépítés folytán megállapítást nyert, hogy az elfoglalt városi föld terület 917 □-öl. A közgyűlés a városi Tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottságával egybehangzó javaslat elfogadásával a 422—20,567/1912. bkgy. sz. határozatnak az átengedendő terület nagyságát megállapító rendelkezését az elmondottak figyelembe vételével az alábbiak szerint módosítja:

Kimondja nevezetesen, hogy a Máv. debreczeni állomása mellett létesített szénserelő-telep kibővítési céljaira az 1913. évi december 15-én kelt vázlatrajzon feltüntetett Téglás-kert melletti városi tulajdont képező földterület engedí át a Máv. részére a 359—18,818/1910. bkgy. és a 222—10,142/1912. bkgy. sz. határozatokban foglalt rendelkezések szemmel tartásával.

Minthogy az átengedendő földterületek elidegenítésére az 1912. LVIII. t.-c.-ben kívánt névszerinti szavazás a 422—20,567/1912. bkgy. sz. határozat meghozatala előtt már megtarta-

tott, s ez alkalommal a jelzett föld elidegenítése ügyében nem érdemi határozat hozott, hanem csak az érdemi elintéztést tartalmazó hivatkozott közgyűlési határozat módosításáról van szó: a közgyűlés az újabb névszerinti szavazástól eltekint.

Miután pedig az elcsesrélni szándékolt ingatlan forgalmi értéke a városi mérnöki hivatal becslése szerint □-ölenként 10 koronát, összesen tehát kb. 9176 koronát tesz ki, a fenti határozat az 1912. LVIII. t.-c. 10. §-ának második bekezdése szerint kormányhatósági jóváhagyást nem igényel és a felebbezési határidő letelte után, — amennyiben ellene felebbezés nem érkezik be, — jogerőre emelkedik.

Felhívja a városi Tanácsot, hogy ezen határozat jogerőre emelkedése után az átengedendő földterület ellenében adandó csereterületeknek a város részére leendő átadása iránt mielőbb intézkedjék.

Ezen határozatot 8 napon belül 15 napi közszemlére kitétetni rendeli.

23. Ugyanaz a Piac-utca 26—28. sz. városi bérlház bérlőivel a 505—1913. sz. határozat folytán a bérlészállításra vonatkozólag folytatott tárgyalás eredményéről.

Határozat.

A közgyűlés a boltbérlők kérelmét a boltbérek leszállítására nézve nem teljesítette.

24. Ugyanaz a m. kir. bábaképző-intézet és a debreczeni első gőzcukorkagyár között létesített átjáró folytán a szabályozási terv megváltoztatása iránt.

1355—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a városi Tanács és a jog- és pénzügyi bizottság egybehangzó javaslata alapján, tekintettel az említett városi telek jobb értékesíthetése és a diószegi uti feljáróra már kiépített gyalogjáró elhelyezése, elhatározza, hogy a Tompa Mihály-utca folytatásaként tervezett új utca, miután az a 220/12,744—1913. bkgy. sz. határozattal megépíteni rendelt feljáróhoz vezető és tanácsi határozattal rendelkezésének átadott, tehát már megnyílt út rovátába esnék, az 1913. évi december hóban keltezett vázlatrajznak megfelelőleg a gőzcukorkagyár felőli oldalra, ahol a gyalogjáró már ki van építve, helyeztetek át, egyben az új ut szélességét 10 m.-ben állapítja meg.

25. Ugyanaz a méntelep helyiségei bérleti szerződésének meghosszabbítása tárgyában.

744—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a városi Tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével egybehangzó javaslata elfogadásával kimondja, hogy a méntelep haszonbérletére vonatkozó szerződést évi 26,000 korona készfizetés mellett 25 évre meghosszabbítja, a vegyes bizottság által szükségesnek megállapított új létesítéseket eszközölteti, ezek költségére 60,000 koronát megszavaz a felveendő nagy kölcsön terhére.

Kimondja azonban, hogy a vásártérnek a laktanya nyugoti oldalán fekvő részek a vegyes bizottság által felvett jegyzőkönyvben foglalt feltételek mellett jártató területül csak az ideig bocsátja át, míg a laktanya nyugati részén fekvő, ez idő szerint konyhakertészeti célra használt terület feltöltés által jártatás céljaira használhatóvá tétetik és utasítja a városi Tanácsot, hogy a feltöltést már most kezdse meg és azt fokozatosan fejeztesse be. Megbizzza a városi Tanácsot, hogy a szerződést megkövető jóváhagyás végett terjessze be. Ezen határozat 15 napon kifüggesztési határidő lejártá után kormányhatósági jóváhagyás végett a belügyminiszter urhoz felterjesztetni rendeltetik.

26. Ugyanaz az ohattelekházi bérleten eselédlak és egy új istálló építése tárgyában.

743/2238—1914. bkgy.

Határozat.

A városi Tanács és a jog- és pénzügyi bizottság egyező javaslatának elfogadásával kimondja a közgyűlés, hogy a ohattelekházi bérleten 31,228 kor. költség keretén belül istálló, 8365-28 korona költség keretén belül a mérnöki hivatal által szerkesztett tervek és költségvetés szerint, a mérnöki hivatal 5752—1913. m. h. sz. jelentésében foglaltaknak megfelelőleg, eselédlakásokat épített. Megbizzza a városi Tanácsot, hogy az istálló építésére vonatkozólag is terveket és költségvetést készítvén, a munkálatot annak idején nyilvános versenytárgyalás útján biztosítsa. A költségek fedezetül a közgyűlés a felveendő nagy kölcsönt jelöli ki. Kimondja ennél fogva, hogy az építkezésre vonatkozó versenytárgyalás akkor tendő közé, ha a nagy kölcsön felvétele biztosítva leendő.

Ezen határozat 8 napon belül 15 napi közszemlére teendő és a fentebb jelzett tervek és költségvetés elkészültével az esetleg beérke-

zendő felebbezésekkel együtt kormányhatósági jóváhagyás végett a belügyminiszter urhoz felterjesztendő.

27. Ugyanaz az üzleti zárórákra vonatkozó helyhatósági szabályrendeletek megalkotása iránt.

Határozat.

A közgyűlés a szabályrendeletet néhány módosítással elfogadja.

28. Ugyanaz a köztisztasági és fuvarozási vállalat üzleti szabályzatának módosítása iránt.

Határozat.

A közgyűlés a bemutatott szakaszokat módosította.

29. Ugyanaz a belügyminiszter urnak 217,040—1913. B. M. sz. rendelete folytán a mátai esődörisztálló építési költségeinek honnan fedezése tárgyában.

2239—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a jog- és pénzügyi bizottság, valamint a városi Tanács egyező javaslatának elfogadásával kimondja, hogy a mátai esődörisztálló 35,934 K 50 fillér építési költségét 50 év alatt 50 egyenlő részletben a Hortobágy jövedelméből fogja a Tiszai ármentesítő társulatnak visszafizetni. Kimondja egyszersmind, hogy a visszafizetés akként teljesítendő, hogy kamat és tőketörlesztés címen ezen összeg után évenként 6% fizetessék 1914 január 1-től kezdve. Annak indoklásául, hogy ezen költségekkel a Hortobágy jövedelme terheltetik meg, az szolgál, hogy a legeltető gazdaközönség érdekében építettik.

30. Tiszti főügyész helyettesítésének a közigazgatási bizottság fegyelmi választmányában az 1876. évi VI. t.-c. 54. §-a értelmében az 1914. évre kijelölése.

Határozat.

A közgyűlés a főügyész helyetteseül dr. Dóczy Emil tb. főügyészt jelölte ki.

31. A választott bizottsági tagok 1914. évre küigazított névjegyzékének bemutatása.

Határozat.

A közgyűlés a bemutatott névsort tudomásul vette.

32. A városi tanács bemutatja a tisztii főügyésznek a város peres és perenkívüli ügyeinek állásáról szóló jelentését.

Határozat.

A közgyűlés a Tanács jelentését tudomásul vette.

33. A városi tanács bemutatja a bér- és haszonbérhátralékok kimutatását.

Határozat.

A közgyűlés a kimutatást tudomásul vette és megbizta a Tanácsot a hátralékok sürgös behajtásával.

34. Egy fegyelmi ügy befejezéséről szóló jelentés.

Határozat.

A közgyűlés a fegyelmi ügy bejelentését tudomásul vette.

35. Balogh János városi hajdu kérvénye a tőle ellopott gyámpénztári pénznek a gyámpénztári tartalékalaphól megtérítése iránt.

Határozat.

A közgyűlés a kérelmet teljesítette.

36. Ugyanaz Pető Lajos városi mérnök állásától felfüggesztése tartamára fizetése felerészének folyósítása iránt.

2240—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a jog- és pénzügyi bizottság a városi Tanács egyező javaslatának elfogadásával elhatározta, hogy a kérelemben felhozott indokokra tekintettel Pető Lajos fegyelmi vizsgálat alatt álló városi mérnöknek a város polgármestere határozatával egyharmadára leszállított fizetését felére emeli fel. Megbizzza a polgármestert, hogy nevezett fizetésének a jelen határozat értelmében leendő utalványozásáról intézkedjék.

37. Ugyanaz Pávay Gyula polgári biztosnak személyi pótlék adása iránt.

1362—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés 25 szavazattal 23 ellenében a tanácsi javaslat mellőzésével nevezett polgári biztosnak 1914 február 1-től 400 korona személyi pótlékot szavaz meg.

38. Ugyanaz Fejér Lajos városi irnoknak személyi pótlék adása iránt.

Határozat.

A közgyűlés a kérelmet nem teljesítette.

39. Ugyanaz Király János városi irodatiszt és társainak napidíjas irnoki minőségben eltöltött szolgálati idejüknek a nyugdíjra jogosító szolgálati időbe beszámítása iránt.

1359—2246/1914.

Határozat.

A közgyűlés a jog- és pénzügyi bizottság javaslatával szemben a Tanács javaslatának elfogadásával, tekintettel arra, hogy az új nyugdíjszabályzat még megerősítést nem nyert és így az abban foglalt rendelkezések ezidőszent még nem alkalmazhatók, tekintettel továbbá arra is, hogy az új nyugdíjszabályzat a napidíjas irnoki minőségben eltöltött szolgálat időnek a nyugdíj időbe beszámítása tárgyában rendelkezik, az egyöntetű eljárás és elbírálás céljából az előterjesztett kérelmek elintézését az új nyugdíjszabályzat életbeléptetéséig felfüggeszti.

40. Ugyanaz Horváth Gábor ny. rendőrtizedesnek a tűzoltóságnál töltött idejének nyugdíjra jogosító szolgálatidejének beszámítása iránt.

3097—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a Tanács, valamint a jog- és pénzügyi bizottság egyező javaslatának elfogadásával 409—1913. bkgy. sz. határozatát módosítja és ehhez képest Horváth Gábor nyugdíját a tűzoltóságnál eltöltött 3 évi szolgálatának beszámításával 29 szolgálati év után, 1913. évi nov. 1-től évi 936 koronában állapítja meg azzal, hogy a három évnek megfelelő 108 korona nyugdíjjarulék 12 hónapra elosztva 9 koronájával havonként nevezettnél nyugdíjából levonandó.

41. Ugyanaz Ágoston Illés közbűgőhídi kaposnak a katonaságnál eltöltött szolgálati idejének a nyugdíjra jogosító szolgálati idejébe beszámítása iránt.

Határozat.

A közgyűlés a kérelmet teljesítette.

42. Ugyanaz Botka János és társai sorompósnak nyugdíjjogosultságuk tárgyában.

1361—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a városi Tanács és a jog- és pénzügyi bizottság egybehangzó javaslatának elfogadásával kimondja, hogy tekintettel a méltányosságra, valamint az új, még jóváhagyást nem nyert nyugdíjszabályzatra, a 154—1912. bkgy. sz. határozatot úgy értelmezi, hogy a sorompósnak általában, tekintet nélkül az egyénre, vagyis arra, hogy névszerint az említett közgyűlési határozatban benne foglaltatik-e, nyugdíjjogosultsággal birnak.

43. Ugyanaz Földvári Mórnek a Piac-utca 26. sz. városi bérházban bérelt üzleti helyiség után megállapított bérösszeg leszállítása iránt.

Határozat.

A közgyűlés a kérelmet nem teljesítette.

44. Özv. Miski Péterné felebbezése néhai Török Gyula volt városi segédadókivető temetési járuléka ügyében hozott 21,046—1913. sz. tanácsi határozat ellen.

Határozat.

A közgyűlés a felebbezésnek helyt adott a tanácsi határozattal szemben.

45. Ugyanaz a debreczeni m. kir. méntelep parancsnokságának a méntelep részére szükséges homok- és agyagszállítás ügyében 19,719—1913. sz. alatt hozott határozat ellen.

748—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a felebbezett 12,592—1913. sz. tanácsi határozat megváltoztatásával kimondja, hogy a méntelep részére szükséges homokot és agyagot díjtalanul adja, azonban azt a méntelep parancsnokság a városi Tanács által kijelölt helyről saját költségén köteles kiszállítani.

46. Nyugdíjazási ügy.

2138—2147/1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés Emödi Sándor gyalogrendőrt 13 szolgálati éve és 1000 korona fizetése után a nyugdíjszabályzat 11. §-a alapján évi 460 kor. nyugdíjilletménnyel nyugdíjazza.

2136—2146/1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés Nagy László gyalogrendőrt 1100 korona fizetés és 17 szolgálati éve után 594 korona nyugdíjjal egy évre ideiglenesen nyugdíjazza.

47. **Kegydíjazási ügy.**

A közgyűlés a kegydíjat megszavazta.

48. **Özvegyi segélykérelmek.**

özv. Lós Andrásné ügye.

2244—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés a Tanács és a jog- és pénzügyi bizottság egyezős javaslatának elfogadásával, tekintettel arra, hogy özvegy Lós Andrásné volt férje epreskerti cselédfelügyelő, nyugdíj-jogosultsággal nem bírt s ez okból özvegyi segély özvegyét nem illeti, a kérelmet a szegényügyi bizottságnak adja ki.

özv. Szegedi Istvánné ügye.

1914—1914. bkgy.

Határozat.

A közgyűlés Szegedi Istvánné részére, néhai férje volt városi tűzoltó 600 korona évi fizetése s 31 évi szolgálati éve után napi 40 fillérjével évi 146 korona özvegyi segélyt, továbbá Margit, József, Ilona gyermekeinek egyenkint évi 40 korona gyermeknevelési járulékot szavaz meg.

49. **Orvosi- és bábaoklevél kihirdetés.**

1567—1914. bkgy.

Vörös Ignácné bábaoklevele.

Határozat.

A közgyűlés nevezett oklevelét kihirdeti.

14—1914. bkgy.

Borbély Péterné bábaoklevele.

Határozat.

A közgyűlés az oklevelet kihirdeti.

1566—1914. bkgy.

Dr. Tamássy Géza orvostudori oklevele.

Határozat.

A közgyűlés az oklevelet kihirdeti.

Ezzel a tárgysorozat kimerítettven, elnöklő főispán dr. Hegedűs István aljegyzőt tb. tanácsnokká nevezte ki, egyben megköszönvén a bizottsági közgyűlés tagjainak buzgalmát, a két napon át tartott közgyűlés jegyzőkönyveinek hitelesítési idejéül január 31-ik napjának délutáni 4 óráját tűzve ki, a közgyűlést bezárta.

Közgyűlés után.

Megemlékezünk a sorrenden kívül Jászi Viktor dr. emberbaráti indítványáról, mely így hangzik :

A törvényhatósági bizottság a munkanélküliek nyomorának sürgős enyhítésére 15,000 korona rendkívüli segélyt szavaz meg. A segély kiosztásával a rendőrfőkapitányt bizza meg. Az összeg fedezetül kijelöli azon megtakarítást, mely a költségvetés kiadási tétel XXV. rovat, 110. tételénél azáltal áll elő, hogy 5.000,000 egyetemi hozzájárulás kamata nem január 1-től, hanem május 1-től fizetendő.

Jelen határozat, tekintettel a segélyezés halaszthatatlan sürgősségére, felebbezésre tekintet nélkül, végrehajthatónak mondatik ki.

Határozat.

A közgyűlés tekintettel arra, hogy a folyó évi költségvetés kormányhatósági jóváhagyást még nem nyert s így a városi Tanácsnak az egyes címek között átruházási joga nincs s a hozandó határozat jóváhagyása emiatt akadályba ütközik, illetve sokáig elhúzódnék s a segélynek ily módon megszavazása a dolog sürgősségére tekintettel a célnak meg nem felelné, az indítványt ezen alakjában el nem fogadja.

Mínthogy azonban a közgyűlésnek a munkanélküliségről tudomása van, annak előrebocsátásával, hogy a munkanélkülieknek munkával való ellátása tekintetében a városi Tanács és a közgyűlés minden lehető intézkedést megtett (egyetemi építkezések stb.), felhatalmazza a városi Tanácsot, hogy a segélyre szoruló munkanélkülieket a rendőrfőkapitány előterjesztésére a szegény-alap terhére segélyezhesse.

Rz aszály elleni talajmivélés feltételei az Alföldön.

Irta : **Dr. Hegedűs István**, tb. tanácsnok.

(Folytatás.)

Egymásután óhajtok foglalkozni a mezőgazdasági munkáviszonyokkal, a tőkeképződés kérdésével s a talaj termőerejével, mint az aszály-elleni talajmivélés legfontosabb tényezőivel, de lehetőleg csak olyan irányban és oly keretek között, amint azt az aszályelleni talajmivélés kérdése kívánja.

Az aszályelleni küzdelem kérdése, mint említettem, az amerikai Egyesült-Államok mezőgazdái már régóta foglalkoztatja, mert Montana, Déli- és Északi-Dakota, Nebraska, Kansas, Utah, Kolorado, New-Mexiko és Texas államok az Unió területének egyhatodát teszik, hol tavasszal és ősszel kevés az eső, nyáron pedig ritkaság s míg e területek vidékein a szárazmivélés meg nem honosodott és ahol a dry farming nem vezetett kellő eredményre, ott öntözési vízművek nem létesítettek, a nyári hőségű bronzszinűre felperszelt talaj 2—3 méter mélységű repedéseinek hálózata, mint sok milliárd szomjas száj, epedt hiába eső után. E területek nagyrésze növényápláló alkatrészekben gazdag és mély televény s mégis néhány igénytelen gyomnövény kivül mást alig termett. A dry farming és az öntözés, e szaharaszertü pusztaságok helyére édent varázsolt, hol ma már a legkényesebb kulturnövény is bőven feltalálja életfeltételeit. Tehát e köz- és mezőgazdasági szempontból igen fontos változás elsősorban a szárazmivélésnek és öntözésnek tulajdonítható.

A szárazmivélés feltalálója s tökéletesítője, Campbell tanár, az aszálytól sújtott vidékek gazdái között mozgalmat indított a szárazság elleni céltudatos küzdelemre, másszóval a talajban levő s az eső útján a talajba kerülő víznek, a növény részére a lehető legghosszabb ideig megőrzésére törekvő földmivélés meghonosítására.

Az Alföldön a nyári nap hevétől felmelegített légrétegek elnyelik a talaj páráit, minek következtében a felületesen megmunkált szántóföld, mely a nedvességet hosszabb időre lekötöni nem tudja, gyorsan kiszárad. A szárazmivélésnél a munka és töke fokozottabb arányban szerepel, a termelés eredményének biztosítására és annak a szárazföldi éghajlat veszedelmet hozó szélsőségeinek zsmokni urálna alóli emancipálására. Az alföldi gazdának törekedni kell nedvességkonzerválás végett a talajnak oly állapotba hozatalára, hogy a rajta levő növényzet, ugy a tavaszi, mint a nyári 6—8 heti szárazságot elviselhesse. Campbell főként arra törekedett talajmivélési kísérleteivel, hogy a megmunkált föld-

felület a nedvességet mohón felszívja, azt sokáig megőrizze, vagyis a növényzet fejlődéséhez szükséges mennyiségű oldott állapotban levő tápanyag biztosítsassék.

A Demcsinszky-féle orosz mivélés is hasonló célra törekszik, de más módon és más eszközökkel. Demcsinszky főtörekvése a gyökérfejlesztés, vagyis hogy a növény minél nagyobb oldalra és mélyenlyülő gyökérzetet hajtson, mely gyökérzet nagyobb térfogat nedvessége felett rendelkezék, melyben a fejlődéshez szükséges nedvességet föltalálhassa. Demcsinszky a gabona gyökérzetét többszöri, a földbe mindig mélyebbre átültetés útján érte el. Ily upon egy hektár őszi gabonából állítottag 50 méternásza átlagos termést sikerült előállitania. Tekintettel azonban arra, hogy az átültetett palánta az öntözést megkivánja és mert maga az átültetés ténye sok munkát igényel, ezt a mivélési rendszert csak az intelligens kisgazda végezheti, mert az ehez szükséges munkaerővel a nagy- és középirtokos az Alföldön még századok mulva sem rendelkezik. Eltekintve azonban ezen még beláthatatlan időn keresztül át nem hidallható akadályától a gyökérfejlesztő rendszernek, ellene szól azon igen fontos körülmény is, hogy a dusabb gyökérzet erőteljes nádszerű szarát s ezen dus lomszerű levézetet hajt, mely robusztus fejlődés időt igényel s ezáltal kékis a szem beérésé, melynek következtében, ha a nyári hőség beköszönt, a zsenge, még fejlődni vágyó növényzet magtermése, a rohamos kényserbeérés folytán, ha mennyiségre sok is, de apadt szemű, fakó lesz. Az alföldön pedig épen a szélsőséges szárazföldi éghajlat nyári melege koncentrálja a gabonafélék beérésé idejét június végére, míg a hegyvidéki és tengerpartvidéki éghajlat azt a nyár derekára és végére tolja ki.

A gyökérzet növelésére alkalmas módszer a feltöltés is, mely öntözést nem kíván. Igaz, hogy a feltöltés a talajfelület növelésével jár, de miután a feltöltés a növény töve körüli talajt porhanyó réteggel borítja be s a hajcsövesség megszakításával épp ugy csökkenti az elpárolgást mint a kapálás, a mérleg a feltöltés javára billen, mert a feltöltött porhanyó talajfelület elpárolgása a talajfelület nagyobbodása dacára is kevesebb, mint a kapálatlanál, illetve a fel nem töltöttnél.

A Demcsinszky féle gyökérfejlesztő mivélési rendszerekkel szemben a dry farming előnyeit szinte felesleges fejtegetni is, arról tényekkel számolnak be az Unió államainak és Afrikának mindazon mezőgazdasági kulturával bíró területei, melyek fölött szárazföldi éghajlat uralkodik. Alig hogy Campbell tanár a Paikert által igen találóan elnevezett szárazmivélésről első munkáját kiadta, a dry farming kongresszusok és az u. n. modell-

farmok praktikus tervszerűséggel honosították meg a szárazmivélést az Unió aszályos éghajlattal bíró államaiban, úgy, hogy ma épen azon területek képviselike a cukorrépa hazáját, melyek azelőtt abszolút szárazságukról és terméketlenségükről voltak híresek. Hasonlóképen Transvaalban Dr. Macdonald, ki az amerikai modell-farmokat tanulmányozta, az angol kormány megbízásából 200 millió acre területet vett szárazmivétel alá. Dr. Macdonald amerikai mintára berendezett kísérleti telepeket állított fel és a gyémántmezők síkságain, hol azelőtt itt-ott virított egy-egy óriás kaktusz tűzszínű virág, most a beláthatatlan kalásztenger hosszúnú acélos búzát ringat s a cukorrépa ép-úgy diszlik, mint az aranyárga szemű tengeri.

A Németbirodalom termésátlaga 75—100%-kal haladja túl a mi gabonatermésünk átlagát, pedig alig 25 év előtt a német mezőgazdaság még körülbelül ott tartott, ahol most a miénk. Igaz hogy a németek s francziák mezőgazdaságát azok hatalmas ipara és kereskedelme emelte a fejlődés mai magaslátára, eltekintve a növénytermelésre és állattenyésztésre — mint azt kifejtettem — kedvezően ható éghajlati viszonyaitól, szemben a mi gyermekkorát élő iparunkkal s szűk keretek között mozgó kereskedelmünkkel, minek következtében mezőgazdaságunk a fejlődéshez nagyrészen önmagából kénytelen erőt meríteni. A kiadások terén lépést kell tartanunk a nyugati államokkal, s ezért azok szédületes haladásának versenyéből sem szabad elmaradnunk. Az 1906-ik évben 250 millió korona új terhet bekeleztek be a magyar tkvi birtoktestekre; 1909-ben már 490 milliót s 1910-ben 830 milliót. A jelzálogterhek növekedő irányzattal bíró folyamata ha lépést tart is a földjáradék emelkedésével, mezőgazdasági többtermelés ipari és kereskedelmi fejlődés nélkül közgazdasági haladást nem jelent. Ha mindehez hozzászámítjuk a föld termőerejében rejlő nemzeti tőke csökkenését, ezt az évről-évre ismétlődő deficitcs gazdálkodást, be kell látnunk hogy elérkezett a cselekvés legfőbb ideje. A változó közgazdasági viszonyok parancsava inti a gazdát arra, hogy minden lehető eszközzel megragadjon és felhasználjon, mely gazdálkodásának nagyobb eredményt biztosít az eddigiekénél.

Az Alföld mezőgazdasági fejlődésének legnagyobb akadálya, eltekintve iparunk lassu fejlődésétől, a szárazföldi éghajlat, mely évtizedenként épp oly szélsőséges és megbízhatatlan, mint évszakonként vagy egyik napról a másikra. Az 1913-ik abnormis évet nem számítva, már 19 éve, hogy az Alföldön tulnyomólag szárazság uralkodik kora tavasztól késő őszig. E 19 év előtt 18 éven keresztül a tavasi, nyári és őszi évszak többnyire csapadékus volt, míg azelőtt 19 éven át, melybe az 1863-iki aszály is bele-

esik, ismét többnyire szárazság uralkodott. Legalább 12 éve annak, mióta megfigyelem, hogy novemberben és decemberben nincsen tél, mert a tél januárban érkezik meg. Márciusban a verőfényes rügybontó tavaszi idő váltakozik a télies hideggel s az áprilisi fagy a gyümölcsfák és korai zöldségfélék terméshozamát bizonytalanná teszi. A nyugati államokéhoz hasonló tavasz alig van, mert hiszen nálunk még éjjeli fagyokról beszélnek a gazdák s a nyári hőség máris beállott. Ez a körülmény és maga a földmivélés elmaradottsága magyarázza meg, nemcsak az Alföld egyoldalú szemtermelését, hanem azt is, hogy Németország miért termel felannyi földön annyi gabonát, mint mi s Dánia majdnem egyszerűen annyit.

Elsősorban a talaj mélyművelése az a tényező, mely nagymértékben képes növelni a talaj nedvesség-befogadó képességét és csökkenteni a talajnedvesség elpárolgását. Hegedüs Sándor volt kereskedelemügyi miniszter mondása, hogy — szántsunk mélyebben, ugyanazt a célt szolgálja, mint gróf Serényi Béla volt földmivélésügyi miniszter — termeljünk többet — jelszava. Kerpely Kálmán talajművelési és nedvességkonzerválási kísérletekkel bebizonyította, hogy minden növény egy bizonyos mennyiségű vizet kénytelen felszívni, hogy termést adhasson. A zab 1200 hl. vizet vesz ki egy hold földből, amikor 10 q termést ad. Ha ennél kevesebb víz van a talajban, a termés okvetlen kisebb lesz, mert csak a jelzett vízmennyiség oldhat fel annyi tápláló anyagot, melyhől 10 q. zab terem. Azt is bebizonyította, hogy rendszeres műveléssel minden 10 évben egyszer van annyi csapadék, amennyi a növények vízsükségletét ellátni képes. Tehát, ha a talajt megártásúzzuk vagy felszántjuk, ha ősszel mélyen megszántjuk a talajt s szántás után boronálunk s tavasszal ismét tárcsázunk, boronálunk, biztosítjuk az őszi és téli nedvességet. Az őszi tárcsázás és szántás elősegíti az őszi és téli csapadéknak a talajbászivárgását, a boronálás pedig annak visszamaradását. — Az ősszel felszántott földet tavasszal nem szabad újból szántani, hanem csak tárcsázni és boronálni, mert csakis így lehet a talajban felfogott vízmennyiséget lekötöni, illetve annak elpárolgását megakadályozni. Az ősszel fel nem szántott talajra műtrágyát sem alkalmazhatunk, mert ha csak rendkívül des csapadék nincsen, az ugyan fel nem oldódik s értéke kárbaveszett.

Az ősszel alászántott föld a következő év júniusában is kat. holdanként 60 cm. mélységig 1610 hektoliterrel több vizet tartalmaz, mint a tavasszal megszántott föld s az így észlelt talajnedvesség nagysága közti különbséget egy 28 mm. a talajba beszivárgott s ott lekövete visszamaradó esőnek felel meg, mely a talajban levő növény-

zet gyökereinek rendelkezésére áll. A talaj kiszáradásának legegyszerűbb módja, hogy a mélyebb rétegek víztartalma a talaj hajcsövessége folytán a föld felszínére szívódik s a szárazság martaléka lesz. Míg ha a talaj felszine porhanyó, laza állapotba hozatik, a hajcsövesség csak a laza porhanyó réteggel képes a nedvességet felszállítani, ezáltal a talajnedvesség elpárolgása megnehezítettik, illetve a növényzet részére vissza marad.

Másoldalról a talaj felső rétegeinek porhanyítása fokozza a talaj nedvességet elnyelő képességét. A mély, illetve szárazmivelés a leydeni palackhoz teszi hasonlóvá a földet, mert ahogy a leydeni palack az elektromos áramot befogadja és megőrzi, épúgy befogadja és mintegy felraktározza a talaj a beléje kerülő nedvességet. A rossz terméseredmény tehát nem írható csupán a szárazföldi éghajlat terhére, hanem a földmivelés elmaradt technikájának rovására is. A száraz és mély művelés egyet jelent a nagyobb és biztosabb természettel, mert minél extenzívebb a talajművelés és egyoldalubb a termelés, annál kockázatosabb és minél változatosabb a termelés és intenzívebb a földművelés, annál biztosabb a termés eredmény.

Örvendetes jelenség, hogy az Alföldön bár lassan de terjed Campbell rendszere. Ujabban értelmesebb gazdáink a megfelelő igavonó erő beállítására nagyobb súlyt fektetnek s igrkeznek a talaj aratás után a lehető legkorábban megtárcsázni, vagy megszántani s a talaj felszínét porhanyó állapotba hozni. Akár tudatosan, akár nem tudatosan művelik így földjeiket alföldi gazdáink, akarva, nem akarva ha nem is kifogástalanul de követni kezdik Campbell rendszerét, mert hiszen Campbell főtörekvése is az, hogy az üres terület minél korábban alszántássék és az alszántott réteg alsó $\frac{1}{4}$ -ed része bár porhanyó, de tömött állapotban legyen s ezt a szántás felső hajcsövesség nélküli szétporlasztott rétege takarja. Igaz, hogy a buza az a növény, mely sok nedvességet nem kíván, de ha bizonyos nedvesség-mennyiségnél kevesebb áll rendelkezésére, ez viszont fejlődését akadályozza. A szárazmivelés azt a nedvesség-mennyiséget, mely a buza fejlődéséhez, beéréséhez szükséges, az Alföldön biztosítja. A szárazmiveléshez pedig nem kell egyéb, mint szakértelem, elegendő munkaerő, hogy az aratást nyomon kövesse a talajporhanyító tárcsás borona, majd a mély szántás, a subsoil packer és a fogasborona munkája. Remélhető, hogy a szárazmivelés az Alföldön a közel jövőben mindenütt elterjed, de ez a körülmény az Alföld egyoldalú kalászostermelésének uralmát szűkebb térre bajosan szorítja, mert a dry farming, ha biztosítja is a kenyérmagvak termelési feltételeit, egymagában az erdőkerészet nélkül korántsem

elégíti ki az összes kereskedelmi növények igényeit. A termelés még a szárazmivelés elterjedése esetében is kénytelen az Alföld éghajlatához, szorosabban véve hőmérsékleti viszonyaihoz alkalmazkodni. A szárazmivelés, ha pótolja is részben a csapadékhiányt a már meglévő nedvesség megőrzésével, de a szárazföldi éghajlat hőmérsékletének szélsőséges csapongásain mitsem változtat. A nyári nap tikkasztó heve miatt még mindig kénytelenek lesznek gazdáink tulajdonmóan lisztadó magvakat termelni, melyeknek beérésé ideje az Alföldön június végére koncentrálódik. Ha majd az erdőkerészet általános elterjedése az Alföld síkságain a hőmérséklet szélsőséges ingadozásait áthidalja, míg a szárazmivelés a talajban a növényzet fejlődéséhez és beéréséhez szükséges nedvességet a gyökérzetnek konszerválja, ez a körülmény a kereskedelmi növények termelését már biztosítja, mert hiszen csak a talajművelés és az öntözés egymagában a hőmérséklet ingadozására alig van némi befolyással.

A nedvesség-conszerváló talajművelés és az öntözés az esőnek csak azon feladatát teljesíti, mely a lehullott esővízre a talajban vár, de nem teljesíti az eső földreletti igen fontos munkáját, mely a légköri páranedvesség, a hulló eső és a levegő hőmérséklete közötti egymástól függő, egymáshoz alkalmazkodó szerves kölcsönhatásban nyilvánul. De ettől eltekintve, a növényzet földreletti részei, különösen annak levelzetét a portól, képződményektől és egyéb külső lerakódásoktól tisztára mosó eső, sokkal fontosabb a növényzetre, mint az emberi szervezetre a fürdés, mert hiszen az emberi szervezet fürdés nélkül el lehet, mert a bőr anyagcserejének csökkenő tevékenységét a tüdő veszi át, de a növény levelzetének életműködése nélkül el nem lehet. Nézzük meg csak Debreczen vagy más alföldi város poros utcáinak fáit, melyeknek leveleire vastag porréteg rakódik, látni fogjuk, hogy mint senyvednek az egész tenyészet idején keresztül, pedig töveiket locsolják.

A növény gyökere a szervezetéhez szükséges tápszemeket oldott állapotban veszi fel s vérkeringészerűen szállítja rendeltetési helyére; már most ha e tápszemek elhelyeződtek, szerves részévé váltak a növényzetnek, a tápanyagot nem tartalmazó víz a levelzetet át a napugár hatása folytán elpárolog. A növény levelzete az állati szervezet tüdejéhez és gyomrához hasonló fontos munkát végez. Például a növény szénszükségletét a levelzet a levegőtől fogja fel. Ha tehát a levelzet porréteggel, nyálkás, ragacos képződményekkel s egyéb lerakodással körül burkolatik s ez által a levegőtől el lesz szigetelve, a növényzet életműködése megbénul, nedvkeringése egyre lassubb lesz, levelzete elfonnyad s a növény elhal. Ismétlem, hogy az eső e két föld-

feletti igen fontos munkáját sem a dry farming, sem az öntözés nem helyettesíti.

A kereskedelmi növények termelésének első sorban ezek a természeti akadályai, helyesebben nehézségei, s csak aztán a termelési technikája, melyben a tőkének tekintettel a termelési költség-többletre és a munkának tekintettel a kereskedelmi növények belterjesebb művelést s némi ipari feldolgozást kívánó igényeire — sokkal több, állandóbb és nagyobb szerep jut, mint az egyoldalú szemtermelésnél. Más szóval a kereskedelmi növények a fentebb kifejtett éghajlati okokon kívül belterjesebb talajművelést igényelnek mint a gabonafélék, s ezért hosszú évtizedek telnek el addig, míg a kereskedelmi növények termelése a kiszáradánk körében otthonos lesz.

Ha felettébb iparunk volna, s a kereskedelem árfolyamemelő kereslete csábitaná és kényszerítené az alföldi gazdát a kereskedelmi növények termelésére, ezen körülmény feltétlenül kedvező hatást gyakorolna mezőgazdaságunkra már egyaránt a kereskedelmi növények által kívánt intenzívebb földművelés által. Akkor több igát és munkát foglalkoztatna a gazda birtokán, melyekben szántana, nagyobb szerezet juttatna a műtrágyának, a tárcsásboronának, a subsoil packernek s a fogásboronának, meghonosítaná a mély és szárazművelést; gazdaságában nagyobb tőke mozogna, földje többet jövedelmezne mint ma, mert többféle terményét az aszály kevésbé fenyegetné, mint az egyoldalú buzatermelését.

A belterjesebb talajművelésnek még igen sok akadálya van, melyek még hosszú időn keresztül nem lesznek áthidalhatók. A magasabb fokú gazdasági szakismeret kiszáradánk között nehezen és bántó lassúsággal terjed. A kiszáradának a haladás iránt nincsen érzéke, és hogy 50 hold belterjes gazdaság többet jövedelmez, mint 100 hold külterjes, azt épügy nem hiszi, mint azt, hogy egy ardeni ló többet dolgozik mint 2 parlagi ló, vagy megfelelő viszonyok között egy nyugati tehén többet jövedelmez mint 2 fehér tehén. A magyar gazdát a sok fogalma érdekli, s a mennyiség kérdése izgatja, a minőséggel mitsem törődik, és nem akarja belátni, hogy a területi nagyság nem kitevője és fokmérője a gazdasági vagyonnak és jövedelemnek.

Közép és kisbirtokosaink körében ezidőszereint többnyire szokásos felületes talajmunkával szemben a szárazművelés melyében szántást, erősebb rögtörést, talaj porhanyítást, tehát több igaerőt, több és az eddigieknél tökéletesebb talajmunkáló eszközöket, vagyis nagyobb tőkét és több munkát feltételez. A több munka alkalmazása a munkaviszonyoktól, míg a nagyobb tőke előteremtése a tőkekinálattól és a tőkeképződés lehetőségétől függ.

Az Alföldön a mezőgazdasági munkásviszo-

nyok bizony nem a legkedvezőbbek, de ennek csak részben oka maga a munkás, mert a munkaalkalom helye és ideje jórésben a közgazdasági erők arányaitól függ, melyek a szabadszerződés jogkörének tag határai között emelkednek vagy süllyesznek a munkabért.

Ami a tőke kérdését illeti, a szárazművelés szempontjából az sem mondható kedvezőnek. Az 1910. évben 830 millió korona jelzálogterhet kebeleztek be a magyar telekkönyvi birtoktestekre. Ha ez a tőke csak részben is beruházásokba lett volna fektetve, miáltal a kölesönvevő gazdák földjeiket a szárazművelés feltételei szerint intenzívebben művelhetnék nem volna baj, mert hiszen a gondosabb talajmunka a jobb termés többletében busásan meghozná kamatát; a baj ott van, hogy az adóssággal terhelt föld csak kezességet vállalt gazdájáért, a föld csak tartozik, de a tartozás értékével nem lett értékesebb, sem pedig többet nem terem az eddigi terméshozamánál. Ha a német vagy francia gazda ugyanakkora területen többet termel mint a magyar gazda, mindkettő földje annyival ér többet, amennyivel többet termelnek, illetve ezen többletnek megfelelő tőkeértékkel. Kár, hogy nálunk az Alföldön ez nem így van, pedig éppen az alföldi birtoktesteket terhelte az ország egyéb részeihez viszonyítva a legtöbb jelzálog-teher, mely terhek, illetve tőkék éppen az Alföldön volnának képesek leginkább fokozni a terméshozamot, mert mennebb jobb a talaj, annál több tőkeberuházást bír el és képes kamatoztatni.

Első sorban a munkásviszonyokkal foglalkozom, aztán a tőkeképződés és a talaj termőerejének kérdésével.

Csak példaként hozom föl, hogy aki az alföldi falvakat megfigyelte, láthatott 500—1000 □-öles üres telkeket, melyekben néhány bokor burgonya, kevés zöldség s egy-két szál tengeri lézengett. Az alföldi falvakban lakó munkás tavasszal, nyár elején, végén és ősszel napszámra jár s nyár derekán arat, csépel. Tavasszal rendszerint kaszál, kapál, ősszel tengerit tör és hánt. Amit a munkaidőben keres, azt télen családjával feléli. Tavasztól őszig dolgozik, hogy — tisztelet a kevés kivételnek — télen lustálkodhassék. Amit dologidőben a kéz keres, azt télen mikor a munkaalkalom megfogó, megeszi a száj. Csépléskor néha 10 koronára is felszökik a napszám, míg télen 1 koronára száll alá, mert nyáron nincs elég munkás, télen nincs elég munka. A napszámok nagyrésze a hideg nedves téli időben inkább a boglyakemencét őrzi, mintsem 1 korona napszámért dologba álljon.

Felesége a főzésen és mosáson kívül egész éven át mitsem tesz, s a nap nagyrészt szomszédaival elbeszélgeti. Az alföldi parasztság fiatalja húzódik az izomfárasztó munkától, s ha teheti

a város felé gravitál, hol kevesebb munkával keresheti kenyérét. Az asszonyok az Alföld legnagyobb részén nem dolgoznak. Az Alföldön másfél millió munkás felesége él dologtalanul egész éven át, egyik napról a másikra. Ha figyelembe vesszük az elébb felhozott üres, parlagon heverő apró-cseprő területeket, s az említett női kezek telenségét, szinte elképzelni is nehéz, hogy e dologtalan kezek az apró-cseprő kihasználatlan területeken mennyi értéket volnának képesek termelni.

A falun lakó uri családok állandó panasza, hogy a mindennapi étkezéshez szükséges zöldséget beszerezni nem képesek drága pénzen sem, pedig a falusi napszámoscsaládok mennyi konyhagazdálkodást lennének képesek termelni, amelynek termelése és értékesítése nehézségbe nem ütközik, mert az élelmi cikkek állandó és általános fogyasztás tárgyát képezik, s a túltermelés veszélye helyett csak az ár olcsósága állhat be. Ha figyelembe vesszük, hogy minden érték ösforrása — eltekintve a természet által önként termelt javaktól — a munka, kiszámítani is nehéz azt az évről-évre elvesző óriási értéket és kárt, mely e dologtalanúság folytán sújtja a közgazdaságunkat. Élhetetlenség-e ez, vagy a még Ázsiából magunkkal hozott lustaság átöröklődése? Mellékes ugyan hogy mi, de az tény és való, hogy érte pirulnunk kell, ha a szorgalmas Cseh-, Német-, Svéd-, Belga vagy Németalföldi paraszt férfiakra és nőkre gondolunk, kiknek dolgos kezében a legkisebb por-szem is aranyá válik.

Folyt. köv.

HIRROVAG.

— **Kinevezés.** Domahidy Elemér főispán Hegedüs István dr. aljegyzőt tb. tanácsnökká nevezte ki. Ugyis mint tisztviselő társunkat, úgy is mint lapunk munkatársát örömmel üdvözöljük megérdemelt kineveztetése alkalmából.

— **Kinevezés.** Domahidy Elemér főispán dr. Tóth Gyulát közigazgatási gyakornokká nevezte ki.

— **Halálozás.** Egy szép reményekre jogosuló fiatal élet hervadt el január 17-én. Elhunyt ugyanis hosszas szenvedés után Szász Zsombor városi segédadókövető. Nem régen lépett a város szolgálatába, hol tehetségével, példás szorgalmával és a feleltek szemben tanúsított uri modorával mindazok becsülését megnyerte, akik ismerték őt és munkakörében kifejtett tevékenységét. Temetése január 19-én ment végbe, melyen jelen voltak a városi tisztviselők és igen sokan azok közül, akik szerették és becsülték a korán

elhunyt kedves embert, jó barátot és hivatása magaslátán állott tisztviselőt. Béke poraira.

— **Ujabb felhívás az adózó közönséghez.** A városi adóhivatal a következő felhívást teszi közzé: Ismételve felhivatnak mindazok, akik az 1914. évre szóló kamat teher III., IV. és tőke-kamat adóra vonatkozó vallomásokat a már közzétett határidőben be nem adták, hogy vallomásukat 8 nap alatt annyival inkább küldjék be, mivel ellenkező esetben adójuk a törvényben meghatározott súlyos következmények terhe alatt hivatalból fog megállapíttatni.

— **Templomszentelés, papválasztás.** — Az Arpád-téri templom felszentelési ünnepe január 18-án ment végbe lélekemelő ünnepségek keretében, január 25-én pedig a református hívek az új templom lelkészét választották meg Zih Sándor berettyóújfalui lelkész személyében, mint olyat, ki abszolút többséget nyert a szavazásnál, Zih Sándor kiváló szónoki képességével, nagy talentumával, lelkipásztori buzgalmával rászolgált azon megtiszteltetésre, mely őt a debreczeni jeles lelkészek közé választotta.

— **A tanfelügyelő megérkezése.** A Csányky Viktor halálával megüresedett tanfelügyelői állásra tudvalevőleg a közoktatásügyi kormány Dr. Hajdu Ferenc kir. tanfelügyelőt nevezte ki, ki azonban új állását betegsége miatt csak most foglalhatta el. A mult héten érkezett városunkba és a hivatal vezetését azonnal átvette.

— **Muzeumbizottsági ülés.** A muzeumi bizottság január 22-én ülést tartott, melyben az 1913. évi számadásokat és jelentést tárgyalta le, valamint feliratot intézett szépművészeti tárgyaknak állami letétül megnyerése iránt.

— **Helyreigazítás.** Lapunk legutóbbi számában sajtóhibák csusztak be a Hírek rovatában Fodor György szatmári főlevéltáros nyugdíjba meneteléről szóló tudósításunkba, amennyiben nevé mindenütt „Foda“-nak volt szedve. Ugyancsak helyreigazítjuk azt is, hogy a levéltárosok mozgalmát nem 1896-ban, hanem 1906-ban kezdte meg.

— **Halálozás.** Városunk törvényhatósági bizottságának egyik legrégebb érdemes tagja hunyt el január 24-én: Aron Miksa nagykereskedő. Családjá a következő gyászjelentésben tudatta elhunytát: Mélyen megszorodott szívvel tudatjuk, hogy szeretett jó nagybátyánk Aron Miksa 1914. évi január hó 24-én, munkás életének 81-ik évében csendesen elhunyt. Szeretett halottunk hült tetemeit folyó hó 26-án, hétfőn délután 1/23 óraker helyezzük Szent-Anna-utca 24. szám alatti lakásáról az izr. sirkertben örök nyugalomra. Debreczen, 1914 január 25. Fürsth Ödön, Fürsth Ödönné Blau Eszti, Fürsth Mátyas,

Fürst László, Fürst János. A többi rokonok nevében is. Emlékét kegyelettel őrizzük.

A megboldogult temetésén igen sokan vettek részt a társadalom minden rétegeből, megadván a végtisztességet a megboldogultnak, ki közéleti szereplésével, jótékonyágával és egy hosszú élet munkásságával kivívta mindnyájunk osztatlan becsülését.

Áldás emlékére!

— **A szőlőmoly ellen.** A szőlőmoly életét és fejlődését ismerteti és az ellene való eddig egyedül biztos, amellet olcsó védekezési eljárást tárgyalja az 1914-ik évre szóló „*Szőlőszeti és Borászati Lap Naptára*”, mely ezenkívül számtalan, a szőlőszet és borászat körébe vágó cikket közöl. A naptár ára egy korona, ajánlva küldve egy korona huszonöt fillér. Megrendelhető szerzőnél, Maurer Jánosnál, Kecskemét.

— **Ebzárlat.** A mezőrendőrkapitányság a VIII. állategészségügyi körzetre (Homokkert, Boldogkert, Márk-, Wolafka-, Poroszlav-, Bihari-, Geréby-, Bozzay-, Nagy József- és Nyilas-telepek) 40 napos ebzárlatot rendelt el. Az ebek szájkosárral látandók el és pórászon vezethetők az utcákon.

— **Hadmentességi díj alá tartozók figyelmébe.** Felhívtnak a haddij kötelesek, hogy az

évenként február havára előirt jelentkezéseket 1914 február hó 1-től kezdve délelőtt a hivatalos órák alatt a hadmentés díj nyilvántartónál (város háza I. em., 30. sz. szobában) a jelentkezést ejtsék meg, mert különben hadmentességi adójuk hivatalból fog megállapíttatni, azon kívül a beszámitás mérvéhez képest a kirótt hadmentességi díj 3—6 szorosával fognak bírságotlatni.

Városi adóhivatal.

Körözés.

437,622—1913/IV. szám. A Czibakháza községben született, állandó lakással nem bíró Császár Margit (szülei: Császár Lujza) cseléd illetőségének megállapítása vált szükségessé.

Fölkérjük az összes hazai közigazgatási hatóságokat, hogy a nevezettel nyomoztatni s föltalálás esetén a saját és szülei származási és illetőségi viszonyaira vonatkozóan tüzetesen kihallgatni, a fölvetett jegyzőkönyvet pedig hozzánk megküldeni sziveskedjenek. Nemleges értesítések mellőzendők.

Budapest, 1913. évi december 29-én

A székesfőváros tanácsa.

228.

1914.

Pályázati hirdetés.

Debreczen sz. kir. város tanácsa a 228—1914. sz. határozattal megállapított szerződési feltételek mellett, az 1914. évi szeptember hó 30-ik napján kezdődő és 1917. évi szeptember hó 30-ikán végződő, három egymásután következő évre a városi színház bérletére ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Pályázó szinigazgató tartozik kellőleg felszerelt és 40,000 (Negyvenezer) korona biztosítéknak a városi házipénztárnál letétbe helyezését igazoló elismervénnyel ellátott kérvényét legkésőbb folyó évi február hó 14-ik napjának déli 12 órájáig a város polgármesteri hivatalához beadni és abban kinyilatkoztatni, hogy a szerződési feltételeket ismeri, azok teljesítésére magát kötelezi. A szerződési feltételeket kívánatra a polgármesteri hivatal megküldi, illetőleg az ott kapható.

Késve beadott, akár távirati, akár utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. A városi tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül szabadon választhasson, illetőleg azok mindegyikét mellőzhesse.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1914. évi január hó 8-án tartott üléséből.

A városi tanács.

~ MEGHÍVÁS. ~

A DEBRECENI IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK XLVII-İK RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

1914 február hó 5-én délután 3 óraker saját helyiségében (Szent Anna- és Varga utcák sarkán) tartja meg, melyre a részvényesek tisztelettel meghívotnak azon figyelemztetéssel, hogy az alapszabályok 22. §-a szerint részvényeiket vagy intézetünk pénztáránál:

Debreczenben: valamelyik részvénytársulati pénztintézetnél;

Budapestben: az Egyesült Budapesti fővárosi takarékpénztárnál;

Wienben: az Anglo-Osterreichische Banknál 5 nappal a közgyűlés előtt le kell tenniök.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése és számadása az 1913. üzletéről és indítványa az évi nyereség felosztása iránt.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A mérleg megállapítása és a nyereség iránti határozathozatal.
4. A felmentés iránti intézkedés.
5. Két betöltetlen és 6 sorrend szerinti kilépés által megüresedő igazgatósági tagsági helynek választás utján való betöltése.

AZ IGAZGATÓSÁG

Az évi jelentés, mérleg és az ezekre vonatkozó adatok folyó évi január hó 26. napjától kezdve az intézet helyiségében az üzleti órák alatt megtekinthetők.

A „Debreczeni Kölesönös-Segélyző-Egylet mint Szövetkezet“

XXX-İK

~ RENDES KÖZGYÜLÉSÉT ~

1914 február hó 22-én d. e. 1/2 10 óraker, a városháza nagytanácstermében tartja meg.

TÁRGYSOROZAT:

1. Igazgatósági jelentés a mult üzletév eredményéről.
2. Az évi zárószámadások és a felszámoló XXV—1908-ik évtársulat vagyonmérlegének beterjesztése.
3. A felszámoló- és a felügyelő-bizottság jelentése kapcsán az igazgatóság, felszámoló- és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása, a haszonfelosztás és az igazgatóság jelentésében foglalt egyéb indítványok fölötti határozathozatal.
4. A XXXI—1914-iki évtársulat megalakulásának kimondása, egyuttal a XXVI—1909-iki évtársulat felszámolásához 5 felszámoló-bizottsági tag választása.
5. Esetleges indítványok, amennyiben azok 14 nappal a közgyűlés előtt beadattak.
6. A kilépő Debreczeni Lajos, Ricl Antal, Stegmüller Árpád és Szent-Királyi Tivadar igazgatósági tagok helyének betöltése 6 évre.